MAHATMA PHULE KRISHI VIDYAPEETH, RAHURI

Pomegranate Research & Technology Transfer Centre, Lakhmapur

डाळिंब संशोधन आणि तंत्रज्ञान प्रसार केंद्र, लखमापुर

1. संशोधन योजना/ केंद्र नाव व पूर्ण पत्ता- डाळिंब संशोधन आणि तंत्रज्ञान प्रसार केंद्र, लखमापुर ता. बागलाण जि. नाशिक

   Name & Complete address of Research Scheme/Center-Pomegranate Research & Technology Transfer Centre, Lakhmapur Tal- Baglan Dist-Nashik

2. स्थापना वर्ष - जुन 2012

   Year of Establishment-June, 2012

3. संशोधन योजना/केंद्र स्थापनेबाबतचा प्रमुख उद्देश

   अ. विविध डाळिंब वाणांचा/संकरांचा संग्रह करुन अभ्यास करणे.

   आ. डाळिंब झाडांची मर, तेलकट डाग तसेच इतर रोग आणि किडींवर संशोधीत केलेल्या प्रतिबंधात्मक उपायांची चाचणी घेणे.

   इ. डाळिंब पिकावर येणा-या विविध समस्यांचे सर्वेक्षण करुन त्यावर विविध उपाय योजना सुचविणे.

   ई. डाळिंब पिकात झालेल्या शिफारसींचे संशोधन केंद्रावर प्रयोग घेणे.

   उ. निरोगी आणि जातीवंत डाळिंब रोपांची निर्मीती करणे.

   ऊ. विदयापीठाने संशोधीत केलेल्या तंत्रज्ञानाचा प्रसार करणे

   ऋ. विविध पिकांचा बिजोत्पादन कार्यक्रम राबविणे.

   1. Introduction, conservation and evaluation of pomegranate germplasm.
   2. To demonstrate University technologies for quality production of pomegranate.
   3. Production of diseases free, genuine and true to type planting material.
   4. Dissemination and popularization of technology generated among the farmers.
   5. Development of integrated disease management technologies of pomegranate.

4. ऐतिहासिक पार्श्वभूमी- महाराष्ट्र हे भारतातील एक प्रमुख डाळिंब उत्पादक राज्य आहे. महाराष्ट्रात 90,000 क्षेत्रावर व्यापारी तत्वावर डाळिंबाचे उत्पादन घेतले जाते. कळवण, सटाणा, मालेगाव आणि देवळा या भागात डाळिंबाची लागवड मोठया प्रमाणात झाली आहे.

महात्मा फुले कृषि विदयापीठाने संशोधीत केलेले तंत्रज्ञान डाळिंब उत्पादकांपर्यंत पाहोचविण्यासाठी डाळिंब संशोधन आणि तंत्रज्ञान प्रसार केंद्र हे 27.41 हे. क्षेत्रावर जुन 2012 मध्ये लखमापुर ता.बागलाण जि. नाशिक येथे स्थापन करण्यात आले. संशोधन केंद्रासाठी शासन निर्णय मफुकृवि-2007/प्र.क्र.166/8-अे मंत्रालय विस्तार, मुंबई दि. 12 मार्च 2012 नुसार सात नव्याने पदे निर्माण करण्यात आली. संशोधन केंद्रावर 11.45 एकर क्षेत्रावर संशोधनासाठी डाळिंब बागेची लागवड करण्यात आली असुन खरीप हंगामात 10 हेक्टर क्षेत्रावर सोयाबीन बिजोत्पादन व 3 एकर क्षेत्रावर कांदा बिजोत्पादनाचा कार्यक्रम दरवर्षी राबविण्यात येतो.

Historical backgraound

The Pomegranate Research & Technology Transfer Centre, Lakhmapur is started in June, 2012 and funded by Government of Maharashtra vide GR MPKV/2007/PK-166/8-A Mantralya Vistar Mumbai dated 12th March, 2012. The mandates of the centre are establishment of pomegranate orchards, production of disease free planting material, conducting the research on bottleneck problems of pomegranate cultivation and disseminating the improved production technology of pomegranate in Kalwan, Satana, Malegaon & Devola (*KASMADE*) area.

The area under pomegranate was increased rapidly in the KASMADE area and parts of Maharashtra. Therefore, there was need of time to develop improved technologies for this hub of pomegranate, which will be beneficial for boosting the production of farmers in this area. Amongst extension activities *viz.* transfer of technology is one of the most important mandates of this centre. The developmental and research activities are in progress. The centre is having 27.41 ha. area and the pomegranate orchard has been planted on 11.45 acre and seed production of soybean has been undertaken on 10.00 ha. during *kharif* every year & Onion Seed production programme 3.00 acre.

5. मंजुर पदांचा तपशील

अ. क्र.	पदाचे नाव	मंजुर पदे	भरलेली पदे	रिक्त पदे
1	प्रभारी अधिकारी सहाय्यक प्राध्यापक	1	1	0
2	वरिष्ठ संशोधन सहाय्यक	1	0	1
3	कृषि सहाय्यक	2	2	0
4	लिपिक-नि-टंकलेखक	1	1	0
5	प्रयोगशाळा सहाय्यक	1	1	0
6	शिपाई	पद बरखास्त	0	पद बरखास्त
	एकुण			

Details of the sanctioned posts-

S.N.	Designation	Sanctioned posts	Filling in posts	Vacant posts
1.	Officer In-charge (Assistant Prof.)	1	1	0
2.	Senior Research Assistant	1	0	1
3.	Agrilcultural Assistant	2	2	0
4.	Junior clerk	1	1	0
5.	Laboratory Assistant	1	1	0
6.	Peon	post lapsed	0	post lapsed
	Total	**6**	**5**	**1**

6. संशोधन केंद्रामार्फत राबविण्यात आलेले वैशिष्टपूर्ण उपक्रम-

   विविध संस्थामार्फत (कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन, राष्ट्रीय डाळिंब संशोधन केंद्र, सोलापुर आत्मा, नाशिक) शेतकरी प्रशिक्षण शिबिरे घेण्यात आली. लाभार्थी शेतकरी अंदाजे 15000/-

   Significant / innovative activities and programmes implemented by Research Center

   Farmers training programs arrange with coordination with various organization (Agriculture Department, Maharashtra State, National Pomegranate Research Center, Solapur, Atma, Nashik) Beneficiary farmers around 15000/-

7. संशोधन केंद्रामार्फत विकसित / प्रसारित करण्यात आलेले वैशिष्टयपुर्ण सुधारीत/संकरीत वाण, कृषि तंत्रज्ञान - निरंक

   Major improved/hybrid varieties, agriculture technologies developed at Research Center- **Nil**

8. संशोधन केंद्रामार्फत प्रसारित करण्यात आलेले वैशिष्टयपुर्ण कृषि संशोधन शिफारशी -

   डाळिंब पीकामध्ये प्रखर सुर्यप्रकाशामुळे होरपळण्यापासुन फळांचे संरक्षण, विक्रीयोग्य फळांचा दर्जा, उत्पादनात वाढ होण्यासाठी आणि रोग किडींच्या कमी प्रार्दुभावासाठी पांढ-यारंगाचे युव्ही पॉलिमर 60 जी.एस.एम नेटचा झाडांच्या आच्घादनासाठी वापर करण्याची शिफारस करण्यात येत आहे.

   Major Agricultural technological recommendations released by Research Center –
   Use of tree cover with 60 GSM UV stabilized white polymer in pomegranate crop is recommended for protection of fruit from sunburn, quality improvement and yield of marketable fruits with reduction of pest disease incidence.

9. पुढील संशोधनाची दिशा
   1. स्थानिक शेतक-यांच्या शेतातुन नवीन भगवा नमुने जातीचे गोळा करणे
   2. डाळिंबावरील किड रोग प्रयोगशाळा स्थापन करणे
   3. माती पाणी परीक्षणासाठी सुसज्ज् प्रयोगशाळा स्थापन करणे
   4. शेतक-यांसाठी विशेष: महिला शेतक-यांसाठी कायमस्वरुपी प्रशिक्षण कार्यशाळा घेणे

Future Road map of the research

1. Collection of local Bhagwa sample from farmers field
2. Pomegrante disease and pest diagnostic center for farmers
3. Devloped well equipped soil testing laboratory for farmers
4. All time training programme for farmers specially women

10. संशोधन केंद्राच्या सुधारणेसाठी / बळकटीकरणासाठी आवश्यक असलेले उपाय

1. कसमादे परीसरातील वाढते डाळिंब लागवड क्षेत्र व त्यावर येणा-या किडरोगांचा प्रार्दुभाव पहाता, किड रोगावर संशोधकाचे काम करण्यासाठी वरिष्ठ् संशोधन सहाय्यक दोन पदे निर्माण करणे गरजेचे आहे.
2. जमिनीच्या मगदुराचा डाळिंब लागवडीवर मोठा परिणाम असतो त्याकरीता मृदशास्त्राचा अभ्यास करण्यासाठी एक प्रयोगशाळा व त्यासाठी वरिष्ठ् संशोधन सहाय्यक मृदशास्त्र असणे गरजेचे आहे.

Measures required for improvement/strengthening of Research Center

1. Considering increasing area of cultivation of pomegranate and diseases two Senior Research Assistant post required to be create for research work.
2. To study soil condition well equipped soil & water laboratory for that one Senior Research Assistant required at this center.

11. संशोधन केंद्राचे ऐतिहासिक नाविण्यपूर्ण ठळक घडामोडीचे क्षणचित्रे/फोटो

Photographs(jpeg) of historical and innovative activities of the Research Center